

Például Ghibli S!

Szokásommá vált, hogy amikor egy új téma megírására készülök, visszaolvasom az utóbbi néhány évben megjelent írásaimat, mert szeretném elkerülni az önismérlést, de ha szükséges, akkor hivatkozhatok valamelyik előző munkámra. Ez a cikk is részben folytatása a korábban megjelent cikkeimnek.

Ősz elején úgy tűnt, hogy kipróbálásra megkaphatjuk a francia Ayrton Ghibli TC és Diablo TC nevű mozgó fejes lámpáit. A nagyobbik lámpával már szereztünk gyakorlati tapasztalatot a budapesti Katona József Színházban, ahol halogénizzós világításba illetve nagyon jól lehetett használni őket. A katalógusadatok és a személyes benyomások alapján nálunk is ez a változat lehetne a vágy tárgya, a magasabb színhőmérsékletű Ghibli S-szel szemben. Az élet persze felülírta az elképzeléseinket, nem azt a változatot kaptuk meg, amire vártunk, amiben szerepet játszott az idei Sceni-Tech elmaradása is. Így aztán a vizsgálódásunk arra

A teszt alanya színházunkban kipróbálásra elhelyezve

irányult, hogy a katalógusadatok szerint rosszabb színvisszaadási indexszel rendelkező, viszont nagyobb fényerejű változat mennyre lenne használható színházunkban.

A két változat a már említett két paraméteren kívül mindenben megegyezik, így a nyújtott szolgáltatásokról és a zajszintről is kaptunk információkat.

A tesztelés során a gyártmánnyal kapcsolatban sok tapasztalatot szereztünk, de talán még nagyobb hasznunkra vált, hogy újragondoltuk, mit is várunk el attól a mozgó fejes reflektortól, ami egyszer majd leváltja a halogén fényforrással szerelt Vari-Lite VL 1000, illetve 1100-eket. Pontosabban itt már el is érkeztünk az első „filozófiai” kérdéshez, miszerint a Fresnel-lencsés washokra továbbra is szükség van, vagy egy eszköztől is

Vari-Lite és Ghibli fénye egymás mellett

Készelgetünk

elvárhatjuk a kétfajta, meglehetősen különböző fényminőség biztosítását.

Régebben olyan kiváltó típust kerestünk, ami rendelkezik a VL-ek minden szolgáltatásával, de azoknál nagyobb fényerőt biztosít, lehetőleg azonos vagy kisebb üzemi zaj mellett. Természetesen mindezt a halogén környezetbe illeszthetőség biztosítása mellett valósítja meg. Ez az elváráshalmaz elsőre nem tűnik túl szigorúnak, de annyira könnyen mégsem teljesíthető. A Vari-Lite-okban ugyanis csak egy ventilátor dolgozik, az is csak akkor, ha gobót használunk. Így, ha nem változtatunk valamelyik paraméterén, akkor teljesen csendes. Ha kérünk tőle valamit, akkor a szolgáltatástól függően bocsát ki valamekkora zajt. Ezen a területen a nem annyira rég kipróbált

VL-ek már lényegesen jobban teljesítettek, csak az alap hűtési zajuk nagy a mi termeinkben. Annak a tesztnek a hozadéka az volt, hogy rájöttünk, a színhőmérséklet-korrekciós tárcsával szerelt típusok jól beilleszthetők a halogén környezetbe, ha éppen erre van szükség. A pozíciótól és az elérni kívánt világítási hangulattól függően használhatunk 3200 kelvinnél nagyobb színhőmérsékletű fényt is. Azáltal, hogy abbahagytuk a halogénszerű fényforrással szerelt típus keresését, nagyon sok termék jöhetett számításba. A fényerő kérdése viszont továbbra is kérdéses volt. Két évvel ezelőtt kollégáimmal együtt kiegyeztünk volna egy, a VL-eknél 25%-kal erősebb fényt adó eszközben is. Mivel ez elmarad az általunk használt Selecon Pacific profilokétól is, így nem tettük túlzottan

magasra a léceket. Legtöbbször egy új beszerzésnél, az addigi tapasztalatok alapján próbálunk választani, azaz egy olyan eszközt keresünk, amely egy, a múltban előforduló gondra jelentett volna megoldást. Ennek az alapállásnak a veszélyével szembeesültem, amikor Nády Árpádtól, a Győri Nemzeti Színház fővilágosítójától érdeklődtem a Ghibli felől. A fényerővel kapcsolatban hangzott el egy mondata, aminek jelentőségét csak később éreztem át igazán: „Persze elég lehet ekkora fényerő is, egészen addig, amíg nem kell felérni LED-falakhoz!” Ezzel a problémával eddig nem számoltunk, lévén eddig nem volt rá példa, és a költségigénye miatt az sem valószínű, hogy a közeljövőben valamelyik díszletünk részben vagy egészben ilyen eszközökből állna. Aztán elgondolkodtam, és rájöttem, hogy ez az álláspont rossz és tarthatatlan. Nem zárható ki, hogy egy tízéves intervallumban – amennyi ideig legalább az új eszközt használni szeretnénk – nem kell ilyen kihívásnak megfelelnünk. Igaz, hogy eddig szinte mindig elég volt az a fényerő, amit a jelenlegi park biztosítani tudott, de azért voltak kivételek, például amikor a díszlet fölé függesztett rácszatba szerelt direkt vezérlésű LED-panelet használtunk. Szemből minden lámpa 201-es fóliát kapott, így eleve 1/3 fényerő elveszett, és ez már nem ért fel a 9 panel által adott ellenfényrel. Más lehetőségünk nem volt, mint az amúgy is diffúz fényt adó panelek elé egy erős frost helyezése, ami csökkentette a fényerejüket. Többször volt igény show-szerű világításra, amikor a „gége” pozícióban lévő reflektorok csóvái jól láthatóak. Ehhez a hatáshoz pedig lényegesen nagyobb fényerőre lenne szükségünk, mint a jelenlegi. Persze a „hazer” által biztosított köd és Kiss Zoltán (Husi) kollégám izléses képalkotása eddig mindig elfogadható látványvilágot eredményezett, de a hatást létrehozó eszközök számában, mint azok fényerejében is, elmaradunk a kívánatostól.

Nagy nyitáson is éles gobó és késelés

▶ Mindezek tükrében már nem akkora tragédia, hogy kipróbálásra a 8000 kelvines fényforrással szerelt 23 000 lumenes változatot kaptuk meg. Amíg nem fenyeget bennünket a váratlan pénz-eső veszélye, addig nyugodtan csemegézhetünk a hazai piacon is elérhető választékban. Abban az esetben, ha csak néhány hét van a döntés meghozatalára, nagy előnyt jelent, ha minél több eszközre van hosszú távon is vállalható elképzelésünk. Ezzel el is érkeztünk a mostani írásom címének magyarázatához. Tapasztalataink szerint például a Ghibli S-sel hosszú távon tudnánk dolgozni, mert az összes általunk vizsgált szempontnak megfelelt. Hogy a cégen belüli három másik lehetséges alternatíva közül is ez lenne az optimális választás, azt csak egy rájuk is kiterjedő vizsgálódás során tudjuk majd eldönteni.

A teszt során az első kérdés az volt, hogy a színhőmérséklet-korrektíós társával mennyire tudunk a halogénnel együtt használható fényt előállítani, és ez mekkora fényerővesztéséget okoz. A teszteléskor egy próbadíszlet és *A Pál utcai fiúkban* használt díszlet falai vegyesen álltak a színpadon. Kiderült, amit eddig is tudtunk: hiába egyformán 3200 kelvines szinte minden általunk használt fényforrás, a különböző reflektorok által keltett hatás így sem egyforma. A LED-es lámpánál pedig még nagyobb eltérést tapasztaltunk, de a díszleteken, sőt az emberi bőrön vizsgálódva nem tudtuk a legjobbat kiválasztani. Így a 70-nél nagyobbra specifikált CRI színvisszaadási indexnél szubjektív benyomásaink jobbnak bizonyultak. Kényelmi okokból a vezérlőben állítottuk lábra a tesztalanyt, így nagyjából 5 méterrel nagyobb

Erősebb mosás és a viszonyításnak használt 1 kW-os halogén fejtég

fényűt mellett biztosított erősebb fényerőt, mint a hozzánk közelebbi VL-ek. A következő alkalommal, ami egy kényszerű COVID-zárlat után volt, megnéztük, milyen hűtési beállítás mellett kaptuk a tapasztalt fényerőt. A reflektort a csendes állásban kaptuk, és jórészt így is használtuk. Gyakorlatilag csak testközelből érzékelhető a működési zaj, így ez csak tovább erősítette a kedvező tapasztalatokat. A katalógus szerint az eltérő erejű hűtéshez más-más fénykibocsátás tartozik, de ezt mi nem érzékelte.

Szolgáltatásai sokkal bőségebbek, mint meglévő profiljainké. Most megpróbálom ezeket sorra venni.

Az optika zoomtartománya nyolcszoros átfogású, 7 foktól 56 fokig terjed. Ez előnyösebb, mint a VL-ek 19 foktól 70 fokig tartó átfogása, főleg azért, mert annak a maximális nyitásnál nagyon csekély a fényereje. Az új típusnál ehhez még kapunk egy íriszt is, ami további szűkítést tesz lehetővé. Érdekes módon a legszűkebb zoomállásnál az íriszt nem tudtuk élesre állítani, így extrém szűk kört

Hidegebb színhőmérsékletű éles kör

Melegebb színhőmérsékletű mosott kör

nem lehetett a segítségével létrehozni. Előnyös egy reflektornál, ha íriszt és késelést is használhatunk benne. Természetesen, ha választani kell, akkor az utóbbi hasznosabb, ezért választottuk a késelhető VL-eket. A francia reflektor kései nagyon jól használhatóak, külön-külön is képesek a teljes letakaráásra. Alapvető szolgáltatás a szokásos 45 fokos forgathatóság. A fókusz és a zoom jó minőségű és elég halk, de ez az összes funkcióról elmondható.

A színezés kérdése nehezebben megítélhető, mert a fény színhőmérséklete 2800–6500 kelvinig

változtatható, így a három CMV alapszín vizsgálata sem egyszerű. Husi a kék színnel volt elégedetlen, ami csakugyan más, mint a házi etalonnak számító MARTIN TW 1-esé. Azt az esti hangulatot, amit azokkal elő tud állítani, azt a LED-esből nem sikerült kikevernie az arra szánt idő alatt. A pultra a teszthez mint eszközt telepítettük a reflektort, de a letölthető közepes csatornaszámú device-ot a maximális 58-ra kellett módosítani, hogy a legjobb formáját hozhassa. Most először tapasztaltuk, hogy a Color palettában lévő színeknek bármi

köze van ahhoz, amit egy LEE vagy Rosco színszámhoz tartozónak vélünk. A keveréssel elérhetőkön kívül még egy 6+1 „szint” tartalmazó tárcsát is használhatunk, ezzel akár kétszínű pászmát is létrehozhatunk, ha nem teljes egészében forgatjuk be őket a fény útjába. Az eszköz +1 funkcióját csak a második alkalommal vizsgáltuk meg, mert addigra utánaolvastunk a gépkönyvben. Ez nem szín, hanem egy CRI-korrektív filter, ami a meglévő 70-es indexet 90-esre javítja, természetesen fényerővesztés árán! A korrekció hatása emberi bőrön inkább jó volt, a díszlet színei viszont nélküle jobban tetszettek. Szóval a színhőmérséklet folyamatos állításán kívül van még lehetőségünk a „fehér fény” beállítására. Tulajdonképpen az eleve jobb CRI-t produkáló TC és S között az lehet a döntő paraméter a választásnál, hogy melyik mekkora fényerő mellett produkálja a legjobb minőségű fényt. Nem tartjuk elképzelhetőnek, hogy a melegebb fényű nagyjából azonos fényerőre képes az általunk leginkább használni kívánt halogénközelitartományban.

Egyedi szabályzási görbe „legyártásával” kevés próbálkozással elértük, hogy a Ghibli ne lógjon ki a sorból, megoldható vele a finomfény-megjelenés és -eltűnés.

A kilépő pászmát két frost előtéttel lágyíthatjuk, amiből az egyik PC, a másik Fresnel-lencsés reflektor fényéhez közelíti a kapott fénykört.

Az effekt szekcióban két gobo tárcsát találunk, az egyik 7 indexálható forgó, a másikon 8 db fix gobóval, mindegyikhez használhatjuk a „shaker” rázó funkciót is. A két tárcsa együttes alkalmazása megsokszorozza lehetőségeinket. Látványos hatás, ha a fókuszpontot az egyikről a másikra helyezzük át. Mindehhez még egy animációs korong is társul, ami szintén hasznos lehet tűz- vagy vízeffekt előállítására. Végül egy ötszöröző prizmával még tovább alakíthatjuk a kibocsátott fény mintázatát. A zavarba ejtően sok szolgáltatás vezérléséhez 36, 38, illetve 58 csatornát használhatunk.

A vezérlő jelet, ahogy ma már szinte természetes, nemcsak a megszokott 5 pontos XLR, hanem RJ 45-ös hálózati csatlakozón is bejuttathatjuk az eszközbe. Az RDM-kompatibilitás is elengedhetetlen ma már. Egy tulajdonsága külön dicséretet érdemel annak ellenére, hogy színházi felhasználásnál ez kevésbé fontos. A papírdobozban egy keményhab borítás veszi körbe a reflektort, amit egyszerűen át lehet helyezni egy szállító rackbe, ezzel jelentős ráfordítást spórolva meg. Szállításnál szintén előnyös a mindkét irányú „lock”-olhatóság. A Ghibli névről nekem mindig *A Gyűrűk ura* trilógia harcias törpéje, Gimli jut az eszembe, de méretét és főleg 35,6 kg-os tömegét tekintve egyáltalán nem hasonlítható hozzá. Ha olyan szeren-

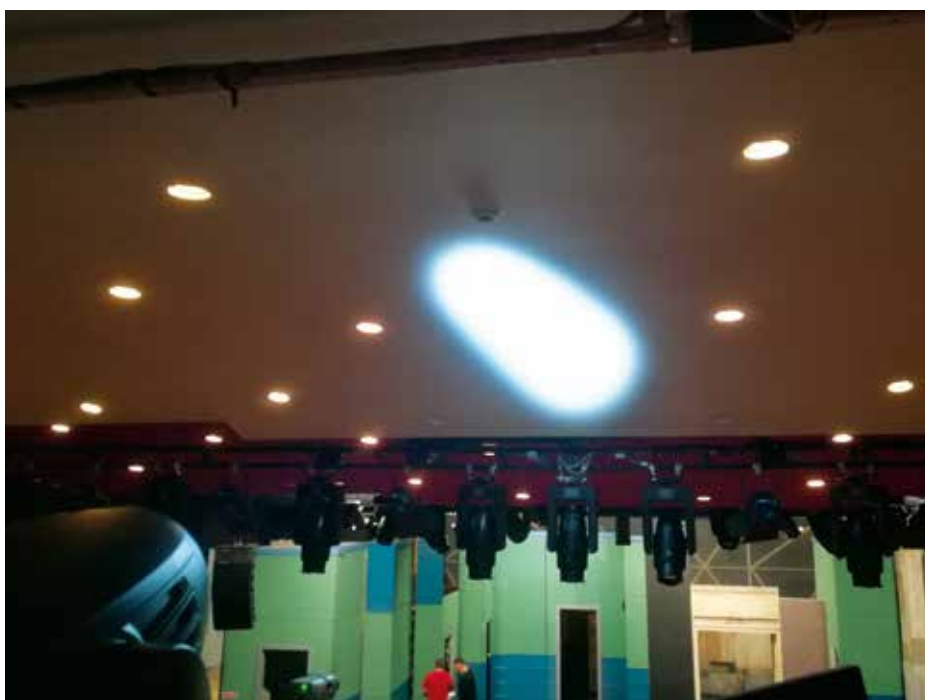
► ese érne bennünket, hogy mindkét eddig használt mozgó fejes reflektortípusunkat lecserélhetnénk, komolyan utána kellene számolnunk, hogy világítási tartóink terhelhetősége ezt a cserét lehetővé tenné-e. Bármennyire is szeretjük a halogén wash eszközeinket, ha az anyagiak nem korlátoznák a döntést, akkor az egységes géppark irányába mozdulnánk el. Természetesen a régi és az új eszközök árában jelentős különbség van, de sajnos ez a forint árfolyamváltozását és a szolgáltatási többletet tekintve reálisnak mondható. Az újabb Diablo típus tömegét és árát tekintve is kisebb, ugyanakkor fényerejében és szolgáltatásaiban a katalógus szerint csak alig marad el a Ghiblitől. Ha reális esély lesz a cserére, akkor szeretnénk mind a négy változatot kipróbálni, mert szólnak érvek amellett is, hogy szemből inkább a jobb színvisztaadást, míg a színpad fölötti pozíciókban inkább a nagyobb fényerőt preferáljuk. Sajnos a négy típus mind más LED fényforrást használ, ami nem könnyíti meg a döntést. Két másik, szintén nagy tapasztalattal bíró kollégám további gyártmányokat ajánlott figyelmembe, amelyeket szintén illene egy ilyen nagy horderejű döntés előtt szemügyre venni.

Viszont, ha a gazdasági igazgató rám töri az ajtót, hogy most azonnal nevezek meg egy mozgó fejes reflektort, aminek beszerzését jó ötletnek tartanám Husival egyetértésben, akitől a tesztelt példány megkapta az „együtt lehetne vele élni” minősítést, akkor már lenne válaszom: például Ghibli... vagy...

Simon Ottó

Amit az állókép nem ad vissza, dolgozik az animációs társa

Színházban hasznos a formálható lágy fény!

AXCOR BEAM 300

AXCOR SPOT 300

AXCOR WASH 300

CLAYPAKY
AN OSRAM BUSINESS

PELYHE KFT
Light - Sound - Stage

Speciális fényvezérlési megoldások

A holland gyártó számos lehetőséget kínál olyan helyzetekre, amikor a hagyományos fényvezérlők, DMX eszközök nem jelentenek megoldást. Hálózatra köthető termékeik egymással és számos más eszközzel is képesek kommunikálni, köszönhetően a rengeteg protokollnak.

Legyen szó épületvilágításról, vagy egy bár, esetleg klub hangulatvilágításáról, kisebb zenekarok fénytechnikájának vezérléséről, de segítség lehet DALI-DMX eszközök együttes használatánál is.

A vezérlési megoldásokon kívül beviteli eszközöket is kínálnak, így találunk érintőkijelzőt, tabletes, vagy telefonos felületet, vagy akár fizikai gombokkal ellátott panelt.

A programozás egyszerűen, egy webes felületen történik, de komplex feladatoknál külső, nagy fénypultokat is használhatunk.

Az elmentett programokat időzítéssel, naptárhoz rendelve, fizikai kontaktokkal, vagy hálózati jelekre tudjuk indítani, leállítani, vagy módosítani.

Támogatott protokollok:

- OSC, UDP, TCP, MIDI, UDP, GPI, GPO, RS232
- DMX-512, DALI, Art-Net, sACN, KiNet
- Timecode: SMPTE, MSC, Art-Net

